

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

Warszawa, 25 listopada 2019 r.

DWKI-WPB.5012.57.2019.BK

Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

odpowiadając na pismo z 17 października 2019 r.¹ dotyczące informacji prasowych na temat zakresu przetwarzania danych osobowych uczniów w kontekście przeprowadzanych w szkołach ankiet, uprzejmie wyjaśniam.

Od 1 września 2017 r. szkoły zostały zobowiązane do realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego, w którym treści i działania o charakterze profilaktycznym powinny być przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej. W 2019 r. w ustawie Prawo oświatowe² rozszerzono obowiązek dokonania diagnozy w ramach planowania działań o charakterze wychowawczym, ustalono częstotliwość jej prowadzenia oraz podkreślono rolę czynników chroniących i czynników ryzyka.

Wychodząc naprzeciw potrzebom dyrektorów szkół, nauczycieli i pedagogów Minister Edukacji Narodowej w ramach zadania publicznego zlecił realizację projektu pn. „Prowadzenie całościowych badań dotyczących funkcjonowania systemu oddziaływań profilaktycznych w Polsce”. Projekt realizowany był w latach 2016-2018. Po badaniach pilotażowych przeprowadzonych w 600 szkołach sporządzono dla nich indywidualne raporty dotyczące czynników chroniących i czynników ryzyka. Do MEN nie wpłynęły żadne uwagi związane z tym badaniem. Raporty służyły do formułowania zadań

---

¹ nr VII.501.158.2019.KŁ

² Art. 26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148, z późn. zm.).

w programie wychowawczo-profilaktycznym. Co istotne, narzędzia wykorzystane w badaniu zostały zaopatrzone w dokładne instrukcje, w których szczególnie nacisk położono na kwestie etyczne uwzględniające dobro ucznia, wychowanka lub osoby dorosłej (nauczyciela, rodzica).

Badanie nie było obligatoryjne dla dyrektorów szkół. Istniała i istnieje możliwość stosowania przez dyrektorów własnych narzędzi pomiaru. Co więcej, ankiety były dobrowolne, a rodzice byli poinformowani o badaniu. Również każde pytanie w ankietach było uzasadnione potwierdzonymi badaniami naukowymi i wynikało z kanonu wiedzy stosowanej powszechnie przez środowisko akademickie. I tak np. część pytań dotyczyła rodziny, gdyż stanowi ona nieocenione źródło wsparcia i jest czynnikiem chroniącym lub też czynnikiem ryzyka. Wiedza w tym zakresie pozwala nauczycielowi czy wychowawcy podjąć odpowiednie działania zapobiegawcze. Podobnie jest z pytaniem dotyczącym sfery religijnej, które zostało zadane w szerszym kontekście, obok 50 innych pytań z zakresu zaangażowania młodego człowieka na polu sportowym, turystycznym, artystycznym, harcerskim, relacji rówieśniczych czy innej aktywności w zakresie wolontariatu³. Każde pytanie wywodziło się ze zmiennej istotnej w badaniu zapotrzebowania na działania profilaktyczne. Oznacza to, że narzędzia zawierają pytania dotyczące występowania zachowań problemowych, czynników ryzyka i czynników chroniących oraz motywów zachowań dysfunkcyjnych. Konstrukcja narzędzi jest zgodna ze standardami psychometrii i metodologii badań. Podobne badania są regularnie prowadzone w innych krajach, np. w USA.

Narzędzia wykorzystywane w badaniu opracowali eksperci, pracownicy naukowcy, a jednocześnie praktycy, z różnych ośrodków naukowych⁴. Wartością dodaną jest fakt, że autorzy reprezentują różne ośrodki naukowe i specjalizują się w zagadnieniach wychowania i profilaktyki. Ich doświadczenie badawcze oraz zawodowe przełożyło się na opracowanie tego narzędzia. Jest ono wynikiem wielu dyskusji panelowych i analizy najnowszych doniesień naukowych z całego świata. Jednocześnie, jak uprzedzono we wstępie każdej z ankiet, korzystanie z narzędzia powinno poprzedzić dokładne zapoznanie się z nim i podstawą teoretyczną, w oparciu o którą zostały zbudowane, a szczególnie uwagę należało zwrócić na instrukcje dołączone do poszczególnych kategorii ankiet.

---

³ Dodatkowo, źródłem informacji na temat czynników ryzyka i czynników chroniących są liczne badania międzynarodowe i krajowe i opracowania naukowe, m.in. publikacja Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej oraz standardy profilaktyki Krzysztofa Ostaszewskiego z Pracowni Profilaktyki Młodzieżowej „Pro-M”. Zakład Zdrowia Publicznego. Instytut Psychiatrii i Neurologii dostępne pod adresem <https://www.ore.edu.pl/wp-content/uploads/2018/10/raport-i-mapa-czynnikow-rzyka-i-chroniacych-mlodziez-przed-zachowaniami-rzykownymi.pdf>, http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=15&res_id=6177822.

⁴ Link do publikacji powstałej na bazie badań: https://www.profilaktycy.pl/images/zasoby_pliki/ksiazka/Profilaktyka_w_szkole.pdf

Najważniejszym elementem koniecznym podczas korzystania z narzędzia było podkreślenie wyjątkowej troski o zasady etyki badań, a zwłaszcza anonimowość wyników. Złamanie tych zasad stanowi zagrożenie dla warunków diagnozy i może owocować konsekwencjami wynikającymi ze złamania etyki zawodowej. Wykonawca w pełni zabezpieczył anonimowość prowadzonych badań.

Należy także zauważyć, że zarówno wyniki kontroli NIK⁵, jak i wyniki przeprowadzonych badań wskazywały na liczne nieprawidłowości w realizacji przez szkoły programów wychowawczo profilaktycznych (wcześniej wychowawczego i profilaktycznego). Przygotowane narzędzia miały służyć dodatkowym wsparciem w tworzeniu programów, które pod względem wychowawczym i profilaktycznym najbardziej odpowiadają potrzebom danej szkoły i placówki.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wprowadzając regulację do ustawy z 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczącą potrzeby prowadzenia spójnej polityki przeciwdziałania narkomanii w gminach z uwzględnieniem potrzeb szkół, położyło nacisk na konieczność wsparcia szkół w ramach gminnego programu przeciwdziałania narkomanii i uwzględnienia w tym programie m.in. wyników diagnozy szkolnej.

W celu zminimalizowania potencjalnych zagrożeń wynikających z niezgodnego z metodologią wykorzystania narzędzi Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje platformę online administrowaną przez Centrum Informatyczne Edukacji i właściwie zabezpieczającą pełną anonimowość respondentów.

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

Iwona Michałek
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

---

⁵ Wyniki Najwyższej Izby Kontroli zawarte w Informacji o wynikach kontroli „Profilaktyka narkomanii w szkołach”; Nr ewid. 152/2013/P/12/094/KPB.